

Elena Rumánková

SEDEM KROKOV, ktoré viedol Boh

Stará Turá je vyvolené miesto, kde sa narodila a pôsobila Kristína Royová, je to miesto, kde so sestrami a bratmi v Kristu rozsievala vieru, nádej a lásku podľa kresťanských zásad a ktoré dodržiavala celým svojim požehnaným životom. Na Starej Turej v tom čase iniciovala a spolu s vernými vybudovala nádherné charitatívne ustanovizne, na ten čas ojedinelé, ktoré spravovala pre zmiernenie utrpenia svojich blížnych. Bol to pomyselný architektonický trojuholník na hornom konci mestečka, trojuholník hlbokej viery, nekonečnej nádeje a bezhraničnej lásky. V jednom vrchole trojuholníka stála Útulňa, v ktorej bola umiestnená i nemocnička pre chorých, v druhom stála Chalúpka pre opustené deti a v jeho treťom vrchole stál - v roku 1933 vybudovaný z honorárov literárnych prác Kristíny Royovej a verejnej zbierky - Domov bielych hláv (DBH), útulok pre starých ľudí. Nepriazeň okolností, nové politické pomery a asanácia starej zástavby sa postarali, aby dva z vrcholov tohto trojuholníka podľahli zubu času. Zachoval sa jediný, posledný, Domov bielych hláv. Po zániku Modrého kríža jeho majetok prešiel pod správu Generálneho biskupského úradu evanjelickej cirkvi. V ostatnom čase tu bola umiestnená Základná umelecká škola (ZUŠ). Majiteľ budovy minimálne investoval do jej údržby, budova chátrala. Keď sa po čase ZUŠ ponúkli nové priestory v budove bývalej Meštianky, DBH ostal opustený, nevyužitý, prázdny a odsúdený na zánik. Posledná architektonická pamiatka na Kristínu Royovú tak pomaly zaniká a bolo len otázkou času, kedy celkom spustne.

Vtedy sme už vážne začali biť na poplach s mottom: „Zachráňte Domov bielych hláv.“ Spolu s manželom sme začali písať listy, odosieli e-maily, obracali sa na patričné miesta, burcovali sme všetkých, ktorí mohli priložiť ruky k dielu a pomôcť.

„Zachráňte Domov bielych hláv.“

A to bol

PRVÝ KROK!

Zdalo sa nám, že je to hlas volajúci na púšti, hlas, ktorý nikto nepočuje. Na listy nikto neodpísal, na maily nikto neodpovedal. Ani Biskupský úrad v Bratislave.

„Skúste sa obrátiť na faru vo Vrbovciach,“ poradil nám náš vzácny bratislavský priateľ, pán farár Miroslav Kýška, rodák zo Starej Turej. „Tam pôsobí mladý evanjelický kňaz Mirko Hvožd'ara, ktorý má rodinné korene po otcovi v Starej Turej. Študoval v Nemecku a tam je dielo Kristíny Royovej stále živé. Jej knihy sa tam stále vydávajú, stále čítajú, iste tam má svoje kontakty. Nemci by mohli pomôcť zbierkou na záchranu Domova bielych hláv.“

Tak sme sa vybrali do Vrbovíc a stretli sme sa s mladým pánom farárom. Spoznali sme jeho bohaté aktivity v cirkevnom zbore a to nielen s dospelými, ale aj s mládežou. Obdivovali sme jeho činorodosť a zapálenosť pri jeho práci, lásku jeho cirkevníkov a realizáciu jeho neuveriteľne bohatej invencie. No v našej veci nám nedával žiadne nádeje.

„Žiaľ, nemám možnosť pomôcť,“ s ľútosťou konštatoval. „No vy by ste mohli pomôcť nám,“ obrátil sa na nás s nádejou. To už prišla medzi nás mladučká pani farárka Ivetka Vojtková, zatiaľ ešte bez fary, no rodáčka z Vrbovíc, v ktorej mal pán farár nevídanú pomoc. „Tuto naša Ivetka nacvičila a hrala s našou mládežou divadielko Bez Boha na svete podľa poviedky Royovej a teraz by sme potrebovali zasa nové divadlo, mladí majú chuť pracovať. A vy píšete!“ pozrel na mňa. „Nepomohli by ste nám? Zdramatizujte niektorú z noviel Kristíny Royovej, aby sme mohli pokračovať v tomto bohumilom diele!“

A ja som poslúchla!

Zdramatizovala som novelu Kristíny Royovej Sluha. Nechala som jej pôvodný názov a ešte v prvopise som ju odovzdala do Vrbovíc. Netrvalo dlho a vo Vrbovciach bola premiéra...

Potom prišiel

DRUHÝ KROK!

Všetko toto sa dialo v roku 2002 a ja som si zrazu uvedomila, že na rok bude tomu práve sto

rokov, čo prvý raz vyšla tlačou novela K. Royovej Sluha. Viem, že to nebola náhoda. Bolo to Božie riadenie. Boh nezabúda na svojich verných a Kristína bola Jeho verná služobnica. A na tých, čo verne životom, prácou a láskou slúžili Hospodinovi, nesmieme zabúdať ani my. Sú naším majákom v živote, naším vzorom hodným nasledovania v duchovnej práci na Božej vinici. Koľkých len Royová svojou duchovnou prácou priviedla k Pánovi! Neváhala som a poslala som moju divadelnú hru do Transoscia v Mikuláši s prosbou, aby zväžili moju prácu, ktorá by iste pomohla viacerým cirkevným zborom na Slovensku obohatiť svoju činnosť o ochotnícku divadelnú prácu. A ak sa im moje divadlo pozdáva, bola by som rada, keby ho knižne v tomto roku vydali. V roku stého výročia!

Bol začiatok januára. Čakala som mesiac na odpoveď. Neprišla. Urgovala som. Nič. Prešiel február i marec, Transoscius sa neozýval. V apríli som opäť písomne prosila o odpoveď na moju ponuku. Nič! V máji som si už nedávala veľké nádeje, že divadelná hra vyjde tlačou. Veď už prešiel takmer polrok, ťažko uveriť, že vydavateľstvo stihne zaradiť do plánu túto moju vec a nieto ešte ju i vydať. Nie, toto sa mi už nemôže podariť! Zúfalá z ich mlčania, obrátila som sa na Biskupský úrad s prosbou o pomoc: „Naozaj neviem, čo mám robiť. Transoscius mi neodpovedá už päť mesiacov na moje urgencie. Kam sa mám obrátiť, aby vyšlo moje divadlo k stému výročiu vydania novely? Mám sa hádam obrátiť na Spolok sv. Vojtecha do Trnavy...?“

A stal sa zázrak! Pán generálny biskup ThDr. Filo mi obratom napísal a ubezpečil ma, že celú vec prešetrí a poradil mi, aby som sa obrátila na kresťanské vydavateľstvo ViVit do Kežmarku. Tam sa dielka okamžite chytili a vydavateľ brat Mikuláš Lipták sa hneď pustil do práce. O krátky čas som držala v rukách knižočku môjho divadla. Vďaka Bohu! Podarilo sa! Divadelná hra *Sluha* knižne vyšla k stému výročiu prvého vydania Royovej novely, ku ktorému som ju napísala..

A naraz, akoby okľukou, zázračne prišiel

TRETÍ KROK.

V tom školskom roku som pripravovala našu žiačku Katku Belišovú na talentové skúšky na umeleckú priemyslovku. Chodila ku mne domov na hodiny výtvarnej výchovy raz do týždňa a kreslili sme, maľovali, modelovali aj niekoľko hodín základné práce i náročné kompozície. Katka bola nadaná a usilovná, kreslila rada a výborne, mala ohromnú invenciu. Raz mi popri práci rozprávala o svojej tete, mamičkinej sestre, ktorá s deťmi v cirkevnom zbore nacvičuje k Vianociam a k iným príležitostiam vystúpenia, krátke scény, piesne...

„Katka,“ napadlo mi odrazu. „Nenacvičila by tvoja teta s mládežou divadielko, ktoré som napísala podľa jednej novely Kristíny Royovej?“ Doniesla som jej knižočku. „Katka, daj ju tete Janke prečítať. Možno ju to zaujme.“

A naozaj! Zaujala.

A to bol veľmi významný a dôležitý

ŠTVRTÝ KROK.

Pani Janka Feriková si čoskoro vytvorila divadelný súbor z mladých stredoškolákov a hoci dochádzala na Starú Turú z Nového Mesta nad Váhom, práca pri nácviiku divadla sa krásne rozbehla. S mladými hercami nacvičovala v modlitebni cirkvi bratskej a bola to naozaj bohumilá práca. Herci boli rôznych konfesíí, boli to evanjelici, katolíci, bratskí i apoštolskí, doslova ekumenická spoločnosť. Skúšky vždy začínali modlitbou.

Čoskoro mladí amatéri rozbehli sériu divadelných predstavení Sluha nielen v našom okolí, ale aj po celom Slovensku, na Morave, ba i vo Vojvodine v Srbsku, kde ich naši Slováci prijali veľmi vrúcne. Dielo Kristíny Royovej je u nich stále živé.

A už je tu

PIATY KROK.

Do celej tejto divadelnej aktivity sa pripojil aj Jankin manžel Peter Ferík, a nielenže vozil po turné svojím mikrobusedom mladý súbor aj s kulisami, ktoré vytvorila moja žiačka Katka Belišová, ale bol aj iniciátorom občianskeho združenia (o.z.) Sluha (názov podľa divadla Sluha), ktorý založil na pomoc trpiacim a potrebným pomoci v núdzi. Zakúpili antidekubitory (prístroje proti preležaninám) a požičiavali ich dlhodobo trpiacim, pacientom, ktorí boli trvale pripútaní k lôžku a hrozili im bolestivé preležaniny. Postupne sa o.z. Sluha formoval do humánneho združenia a spolu s

ostatnými členmi si vytýčili nádherný cieľ – slúžiť. Slúžiť tým, ktorí pomoc potrebujú. Peter Ferík sa stáva riaditeľom o.z. Sluha a predsedom zasa Mgr. Pavol Trúsik. Iniciujú ďalších mladých ľudí, hlavne s kolektívu hereckého súboru, ochotných pracovať v kresťanskej láske k blížnemu. Onedlho zaviedli ďalší príklad nádhornej aktivity: raz do roka o.z. Sluha vyhlasuje Čin roka na Starej Turej, ktorým za účasti verejnosti spolu so slávnostným, hodnotným kultúrnym programom oceňujú občanov, ktorí vykonali čin hodný uznania. A nielen formou uznania, ale i finančnou odmenou. O.z. Sluha začína rozsiahlu činnosť s mládežou, pripravuje koncerty, ponúka stretnutia so zaujímavými osobnosťami...

No bolo treba napísať pre Jankin mladý súbor novú divadelnú hru.

Znovu som listovala v pätnástich zväzkoch Zbraných spisov Kristíny Royovej, kým som sa definitívne rozhodla. Áno, bude to novela V pevnej ruke. Novela však bola rozsiahla a na divadelné poňatie ju bolo treba skrátiť a upraviť, teda vybrať niečo tak, aby sa nenarušila pôvodná stavba novely. A keďže som ju takto prepracovala, bolo treba dať i iný názov. Dramatizáciu som nazvala *Ol'ga* a moji mladí herci ju začali znovu nacvičovať pod vedením svojej režisérky Janky Feríkovej.

V lete roku 2010 sa chystala v našom evanjelickom zbore spomienková slávnosť k 150. výročiu narodenia Kristíny Royovej a my s manželom sme sa rozhodli, že navrhujeme, aby brat farár Mgr. Radomír Vařák vyhlásil verejnú finančnú zbierku na obnovu Domova bielych hláv. Zároveň sme zložili svoj prvý peňažný vklad. Príde veľa hostí, snáď prispedia na dobrú vec! A ja osobne som sa rozhodla, že k tomuto výročiu si uctím pamiatku Kristíny Royovej tým, že napíšem ďalšiu divadelnú hru. Myšlienku som mala odvážnu, no nemala som odvahu realizovať ju. Mojou „najknižou“ bol odjakživa román Kristíny Royovej *Za vysokú cenu*. Kniha má vyše päťsto strán, je to rozsiahly komplex nádherného deja a kaleidoskop vynikajúco stvárnených literárnych postáv. To sa predsa nedá vložiť, do jednej divadelnej hry, ktorá je časovo obmedzená!

„Nie, to sa mi predsa nemôže podariť!“ zdôverila som sa s obavami môjmu synovi Ivanovi.

„A prečo nie!“ povedal mi môj syn. „Musíš to skúsiť, mami. Kto to napíše, ak nie ty! Ak sa nepodarí, ostane to v počítači a nič sa nestane. No ak sa to podarí, splní sa ti tvoj veľký sen a bude to ohromné!“

Tak som sa do toho pustila. O niekoľko mesiacov som mala dramatizáciu hotovú a Biskupský úrad z Bratislavy mi finančne pomohol pri jej vydaní. A tak vznikla divadelná hra *Vykúpené šťastie*, podľa rozsiahleho románu Kristíny Royovej *Za vysokú cenu*.

O.z. Sluha si pre svoju činnosť prenajal jednu miestnosť v miestnom Kultúrnom dome Javorina, aby im slúžila ako klubovňa, v ktorej sa schádzali, mávali divadelné skúšky, pracovali. No bol tu problém: prenájom bol drahý.

„Musíme to riešiť!“ povedal nám Peter Ferík, keď boli aj s Jankou u nás doma na návšteve. „Rozmýšľame, že pre naše účely kúpime starší dom na Starej Turej.“

„To je výborný nápad,“ povedal môj manžel. „A ja už aj viem aký dom!“ Feríkovci spozorneli a zažiarili im oči, keď môj manžel povedal: „Ponúka sa jedinečná príležitosť: Zachráňte Domov bielych hláv!“

A zrazu tu bol

ŠIESTY KROK.

Netrvalo dlho, jednania sa rozbehli a Feríkovci sa kontaktovali s Biskupským úradom, s bratom farárom Danišom z Reformáty. Čoskoro sa začala práca na rekonštrukcii Domova bielych hláv. Zapájajú sa všetky ochotné ruky, ktoré chcú pomôcť, všetky múdre hlavy, ktoré sú schopné niečo správne vymyslieť. Do Domove bielych hláv nastúpila skupina nadšencov z apoštolskej cirkvi, vynášali haldy odpadu, špiny, čistili, triedili, upratovali. Feríkovci zaistili firmu, ktorá sa chytla prestavby a začali sa diať zázračné veci! Domov bielych hláv sa začal zobúdzat.

Jedného dňa však bolo treba platiť a Peter vedel, že potrebuje peniaze.

„Dobrotivý Bože, pomôž!“

S ustarostenou hlavou prišiel jedného dňa domov. Zajtra je treba zaplatiť robotníkom a peniaze nie sú.

„Peter,“ volá naňho manželka, „prišiel ti akýsi šek. Máš ho v kuchyni na stole.“

„Šek?“ neveriacky zoberie zo stola doklad. Srdce sa mu rozbúšilo. Akoby aj nie! Stal sa zázrak:

kedysi pred rokmi ho akýsi agent z poisťovne nahovoril na poistku, ktorá sa výhodne zhodnotí o nejaké desaťročie. Prehovoril ho, Peter zmluvu podpísal a...zabudol.

„Peniaze si vyzdvihnite v našej poisťovni.“ Peter zavrel oči a v duchu pokorne zašepkal: „Ďakujem, dobrotivý Bože.“

Pomoc prišla práve v poslednom okamihu!

A to bol ten posledný a neuveriteľný

SIEDMY KROK.

V jeden zimný podvečer 19. februára 2011 sa konalo valné zhromaždenie občianskeho združenia Sluha na úplne novom mieste. Áno, uhádli ste. Horné poschodie Domova bielych hláv bolo už celkom hotové, svietilo novotou a vkusom. Nové steny, podlahy s kobercami, vkusné svietidlá, krásny nábytok, audiovizuálna technika.

A nové okná!

„Tie sme spravili so zbierky, ktorá sa vyhlásila pri príležitosti 150. výročia narodenia Kristíny Royovej,“ povedal Peter Ferík. Srdce sa mi radostne rozbúchalo.

„A ja mám pre náš Domov bielych hláv z príležitosti nášho prvého stretnutia v tomto z popola pozdvihnutom a požehnanom dome môj osobný darček,“ povedala som a odovzdala som vedeniu o.z. Sluha môj obraz, olejomalbu kytice pivónií. Pivónie sú kvety jari, keď sa už príroda spamätala po dlhom zimnom spánku, všetko sa začína zelenieť, kvitnúť a je prísľubom nového života. Nech je tento obraz symbolom prebudenia Domova bielych hláv z dlhého spánku a nech slúži pre potešenie očí a radosť srdca všetkým nám.

Celý ten požehnaný večer bol neuveriteľný a nádherný. Áno, je tu ešte veľa práce, no je tu nádejný začiatok. A to nie je málo.

Za oknami sa pomaly stmievalo. Otvorili sme okná dokorán a z celého srdca sme spoločne zaspievali Royovskú pieseň Smieť žiť pre Krista. Pieseň sa niesla von do tmavnúcich ulíc mesta, rozlievala sa priestorom a niesla nádherné posolstvo...

Nech Stará Turá vie, že Domov bielych hláv začína svoj nový život...

V Starej Turej, február 1912.